

BILAG 9

Naturinteresser ved Søndermarken Grusgrav

Kortlægningsrapport.

Naturinteresser ved Søndermarken Grusgrav

*Feltkortlægning af naturbeskyttelsesinteresser
i forbindelse med miljøvurdering af udvidelse
af råstofgrave på matrikel nr. 17a og 20b ved
Søndermarken, Ans 2022*

Rapport udarbejdet af ENBCON Aps. til JJ-Grus

Indholdsfortegnelse

Baggrund.....	2
Metode.....	2
Generel beskrivelse.....	4
Registreringer arter.....	6
Bilag II/IV arter.....	7
Markfirben.....	7
Spidssnudet Frø.....	7
Stor Vandsalamander.....	8
Fugle.....	10
Ynglefugle på ansøgte indvindingsområder.....	11
Forstyrrelsesfølsomme ynglefugle på tilstødende arealer.....	11
Fredede og Rødlistede arter.....	12
Planter.....	12
Registreringer naturtyper.....	13
Fredskov og § 28-områder jf. skovloven.....	13
LOKALITETSGENNEMGANG.....	15
BESKYTTEDE NATURTYPER - §3.....	15
SKOVE.....	49
Referencer:	53
Bilagsoversigt.....	54

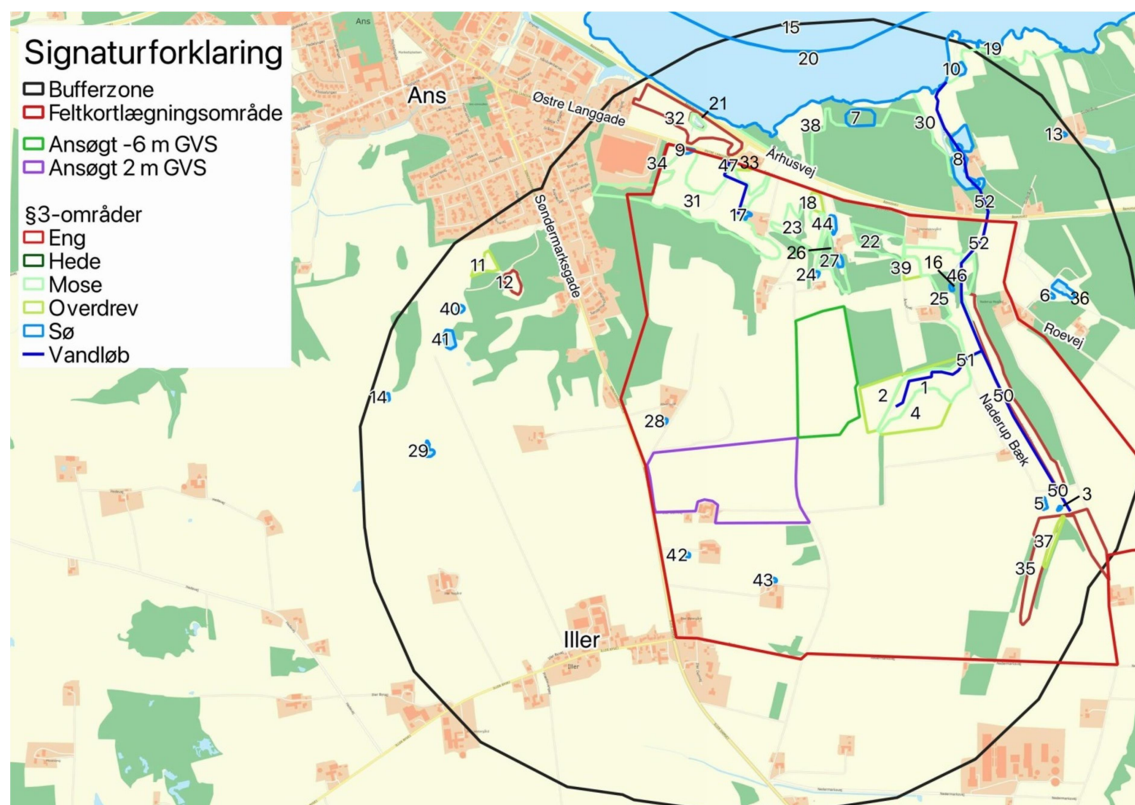
Baggrund

Med henblik på at tilvejebringe et kvalificeringsgrundlag for Miljøvurderingen af udvidelsen af Søndermarken Grusgrav, er der i foråret og sommeren 2022 foretaget feltundersøgelser af områdets naturinteresser.

Nærværende rapport beskriver kort metoderne bag kortlægningen og foretager en gennemgang af samtlige kortlagte lokaliteter.

Metode

Naturkortlægningen er foretaget i to trin. Det første trin bestod af en indledende skrivebordskortlægning af vandhuller specifikt og naturområder generelt indenfor en radius på 1 km. fra de ansøgte graveområder (figur 1) på baggrund af afgrænsningsnotatet fra Region Midtjylland /1/. Indenfor dette område blev alle § 3-beskyttede områder, fredede områder, Natura 2000-områder og fredskovsarealer identificeret. Desuden blev luftfotos og eksisterende naturdata fra litteratur og databaser anvendt til udpegning af øvrige særligt interessante naturområder og potentielle § 3-beskyttede områder, inden for undersøgelseskorridoren, som ligeledes indgik i feltundersøgelserne.

Figur 1: Undersøgte beskyttede naturområder, naturtype og afgrænsning af undersøgelsesområde samt feltkortlægningsområde. (Kortet kan ses i større skal i bilag 1)

Herefter blev der i trin to foretaget en efterfølgende feltregistrering af de enkelte udpegede lokaliteter.

Trin 1, som omfattede en skrivebordskortlægning, var baseret på viden indhentet fra:

- Danmarks Miljøportal/naturdata.dk
- DOF-basen
- Arter.dk
- Forvaltningsplan for flagermus /2/
- Håndbog i bilag IV-arter /3/
- Forvaltningsplan for Markfirben /4/
- Arter 2015 – NOVANA /5/
- Arter 2020 – NOVANA /6/
- Dansk Pattedyr Atlas /7/
- Naturbasen.dk med underliggende Atlasprojekter på: [Dagsommerfugle](#), [Guldsmede og Vandnymfer](#), [Padder og Krybdyr](#), [Svirreflugter](#), [Biller](#) samt [Karplanter](#).

Samt gennemgang af ældre lokalitetsrapporter vedr. fugle og flora (ref. DOF-lokalitetsrapporter /8/og Wind 1990) /9/- Botaniske lokaliteter, med henblik på at genbesøge ”forsvundne” lokaliteter).

Silkeborg Kommune har været forespurgt om yderligere data, men har oplyst at de ikke ligger inde med data, som ikke er rummet i ovenstående kilder.

Med baggrund i Region Midtjyllands afgrænsningsnotat /1/ omfatter kortlægningen følgende naturforhold:

- § 3-beskyttede områder jf. naturbeskyttelsesloven /10/
- Bilag II/IV-arter jf. habitatdirektivet
- Fredede arter – jf. såvel MST /11/og artsfredningsbekendtgørelsen /12/
- Rødlistede arter – rødlistede arter i kategorierne CR, EN, VU.
- Bilag I-fugle jf. fuglebeskyttelsesdirektivet
- Fredskov og § 28-områder jf. skovloven /13/

Der er fokuseret på kortlægning af naturtyper med baggrund i at værdisætte deres overordnede værdier, men også med henblik på at vurdere deres egnethed som yngle- eller rasteområde for særligt beskyttede arter, herunder fredede arter eller arter omfattet af Bilag IV i EU Habitatdirektivet /14/.

I en radius på 1 km. fra de ansøgte graveområder, blev der undersøgt 48 lokaliteter med beskyttet natur, som omfattede 23 vandhuller/søer, 7 overdrev, 11 kær/moser, 5 ferske enge og to §3-beskyttet vandløb. Hertil kom 16 større eller mindre skovbevoksede områder. For disse 48 områder er der foretaget en gennemgang af eksisterende viden fra områderne jf. ovenstående datakilder. For vandløbene er der indhentet data fra MiljøGis om målsætninger og tilstand for vandløbene.

Med baggrund i disse data og en vurdering af lokaliteternes landskabelige sammenhæng med nuværende og ansøgte graveområder, er der sket en frasortering af en del lokaliteter. Dette gælder for naturtyper, som ikke er vandhuller og dermed potentielle yngleområder for padder, eller. Lokaliteter indenfor en 1 kilometer fra ansøgte graveområder og som er beliggende i en landskabelig sammenhæng, hvor yngle-, raste- og overvintringslokaliteter umiddelbart ikke er

vurderet direkte at kunne hænge økologisk funktionelt direkte sammen med de ansøgte graveområder, er således frasorteret til intensiv dækning. Disse lokaliteter er enten ikke besøgt (en stribe lokaliteter nord for Århusvej langs Tange Sø og Tange Sø) eller kun besøgt ekstensivt én gang for at kunne konstatere deres egnethed som ynglelokaliteter for bilag IV-arter. Det gælder blandt andet alle lokaliteterne vest for Søndermarksgade og Iller Damvej og øst for Roevej (se figur 1). Hvilket har reduceret det egentlige feltundersøgelsesområde (se afgrænsning figur 1) og dermed antallet af lokaliteter til 32, som feltmæssigt er blevet besigtiget med intensiv gennemgang. Disse lokaliteter er kortlagt fordelt over ni dage i perioden 14. april til 18. august.

Nogle lokaliteter er kun besigtiget på en dato, på andre lokaliteter har der været foretaget to og for enkelte tre besøgt over sæsonen, men henblik på at identificere forekomster af specifikke arter i den rette sæson. Fokus har særligt været på kortlægning af:

- 1) Bilag IV-arter der på grund af deres spredningspotentiale har kunnet komme i berøring med de ansøgte graveområder. Fokus her har med udgangspunkt i afgrænsningsnotatet være på Spidssnudet Frø, Stor Vandsalamander og Markfirben.
- 2) Naturtyper hvor der potentielt kan være en hydrologisk påvirkning ved gravning under grundvandsspejl. Det vil i praksis især sige søer, vandløb og vådområder; særligt de mange vældområder, der karakteriserer skrænterne nord og øst for de ansøgte graveområder.

For hver lokalitet, hvor naturforhold er kortlagt, findes et feltskema. Feltskemaerne er opdelt i en generel beskrivelse, en naturtypespecifik beskrivelse af strukturelle forhold samt artslistes (se eksempel i bilag 2). Datastrukturen følger den nationale standard for overvågning af § 3-områder som beskrevet af DCE (Nationalt Center for Miljø og Energi).

Generel beskrivelse

Overskriften på lokalitetsskemaet er lokalitetens nummer samt naturtype. I rapporter og på kort henvises til dette lokalitetsnummer. I den generelle lokalitetsbeskrivelse findes udover en beskrivende tekst følgende oplysninger:

- Dato for besigtigelsen.
- Inventør angivet med initialer.
- Oplysning om hvorvidt arealet er omfattet af § 3-beskyttelse jf. naturbeskyttelsesloven. Arealer kan være omfattet uden at være vejledende registreret, og hvis det er tilfældet er det angivet i teksten.
- UTM koordinater, zone 32 – kun anvendt på enkelte større lokaliteter, hvor særlige prøvefelter er udlagt.
- Estimeret naturtilstand på skala fra I-IV. Dette er et vurderet ekspertskøn og ikke et beregnet indeks
- Angivelse af om en lokalitet er en potentiel paddelokalitet. Dette er kun relevant for vandhuller og moser med fugtige lavninger.

Strukturelle forhold

Beskrivelse af lokalitetens strukturelle forhold er specifikke for hver naturtype, men omfatter altid:

- Dækningsgrader af vegetationens forskellige lag i klasser fra 1-5 med tilhørende %-interval
- Forekomst af forskellige naturtypekarakteristiske strukturer, der er opdelt i positive og negative og tildeles en værdi fra 1-3 svarende til 'ikke til stede'/'spredt, rudimentært'/'udbredt, veludviklet'

Derudover er der oplysninger om vandets klarhed og dybde samt bredforhold for søer, eller hydrologi og afgræsning og drift for øvrige naturtyper.

Naturtilstand for arealerne

Der er ikke i denne rapportering foretaget en indtastning af registreringsmateriale til beregning af arealernes naturtilstand. Det er dog muligt ved at data kan overføres fra feltskemaer til databasen Naturdata.dk og herved vil det være muligt at foretage beregninger af naturtilstand for naturtyperne eng, mose, overdrev. Beregningerne vil da følge metoden beskrevet i DMU rapport nr. 792, Naturtilstand på terrestriske naturarealer. De fremførte værdisætninger følger derfor alene den 5 trins-klassificering, der også fremgår af registreringsskemaerne for de forskellige habitattyper. Det vil sige "Estimeret naturtilstand": I) Høj, II) God, III) Moderat, IV) Ringe og V) Dårlig. I den foretagne estimerede naturtilstand indgår de samme parametre som i beregningsmodellen. Det vil sige:

- a) Artsdiversiteten, herunder antal problemarter, antal positive indikatorarter (enstjernearter) og særlige værdifulde positivarter (tostjernearter), rødlistede arter, bilag IV-arter.
- b) Naturtilstanden, hvilket vil sige hydrologiske forhold, grad af tilgroning, terrænstrukturer og vurdering af arealmæssig kontinuitet. For eksempel er store star-tuer tegn på mange årtiers kontinuitet og løfter lokaliteter ind i kategori I, II eller III afhængigt af øvrige forhold.
- c) Landskabelig sammenhæng med andre naturtyper.

Foto: Meterhøje tuer af Top-Star er typisk indikator på lang kontinuitet på en lokalitet. I dette tilfælde med tuer som mindst er 50 år gamle og sikkert væsentligt ældre. Disse strukturer er med til at løfte værdisætningen af en lokalitet op.

Registreringer arter

I feltkortlægningen er der som del af den generelle naturtype- og artskortlægning lagt særligt vægt på:

- Undersøgelse af eksisterende råstofgrave i projektområdet for forekomst af markfirben.
- Kortlægning og feltundersøgelser af forekomst af beskyttede og fredede plante- og dyrearter. Hele indvindingsområdet samt omkringliggende søer/naturarealer er gennemgået og screenet for beskyttede arter, herunder egnede levesteder og eventuelle forekomster. Alle lokaliteter, hvor der forekom fredede eller beskyttede arter, blev undersøgt nærmere.
- § 3-beskyttede områder jf. naturbeskyttelsesloven /10/
- Fredede arter – jf. såvel MST /11/ og artsfredningsbekendtgørelsen /12/
- Rødlistede arter i kategorierne CR, EN, VU.
- Bilag I-fugle jf. fuglebeskyttelsesdirektivet /15/
- Fredskov og § 28-områder jf. skovloven /13/

Bilag II/IV arter

Region Midtjylland har i sit screeningsnotat specifikt udpeget følgende tre arter som fokusområde for registreringer og vurderinger: Markfirben (bilag IV), Spidssnudet Frø (bilag IV) og Stor Vandsalamander (bilag II og IV).

Det skal i bemærkning til resultaterne, som præsenteres i det følgende, påpeges at forår- og sommervejret i 2022 var præget af usædvanligt lange tørre og varme perioder. Det betyder at forholdene for en art som Markfirben bør have været ideelt, og resultaterne for registreringerne af denne art må derfor formodes at være ganske retvisende. For de to paddearter, Spidssnudet Frø og Stor Vandsalamander, har de tørre forhold formentlig bevirket lavere aktivitet af dyrene end under mere normale sommerforhold, og at især registreringerne af voksne dyr ikke kan udelukkes at underrepræsentere de faktiske forhold.

Markfirben

Der er ikke registreret tidligere forekomster i området af Markfirben i forbindelse med skrivebordsstudiet i trin 1. Der er således heller ikke fundet tidligere registreringer af arten i de berørte Atlaskvadrater under padde-krybdyr Atlas, hvor artens seneste og nærmeste fund er i kvadrat 624_54, som ligger et par kilometer mod nordøst. Trods dette er arten ydermere eftersøgt særskilt i de eksisterende råstofgrave samt på overdrevsarealerne ved lokalitet 1 og 17. Men hverken æg, voksne individer eller spor er fundet efter arten på nogen af de gennemgåede lokaliteter. Der vurderes at arten ikke for nærværende findes i eller omkring eksisterende eller ansøgte graveområder trods tilgang af egnet habitat. Det vurderes muligt at udvidelsen af graveområderne mod øst kan danne grundlag for fremtidige forekomster, da graveaktiviteterne vil medføre etableringen af egnede yngle- og rastelokaliteter for arten.

Spidssnudet Frø

Spidssnudet Frø er registreret i forbindelse med de generelle undersøgelser af vandhuller, hvor der er lavet ketcher-undersøgelser og kigget efter æg, larver og vokse. Arten er meget karakteristisk stor set kun fundet i vandhuller i tilknytning til de store mose/kær-områder og partier med græssede enge beliggende i eller nær skræntvældene i den nordlige og østlige del af kortlægningsområdet. Tilsvarende er fund af voksne dyr udenfor ynglelokaliteterne begrænset til samme område. Dette kan sammenfattes til en udbredelse af arter i området som præsenteret på figur 2 og 4.

Alle registreringer ligger udenfor 200-1400 meter fra de ansøgte graveområder.

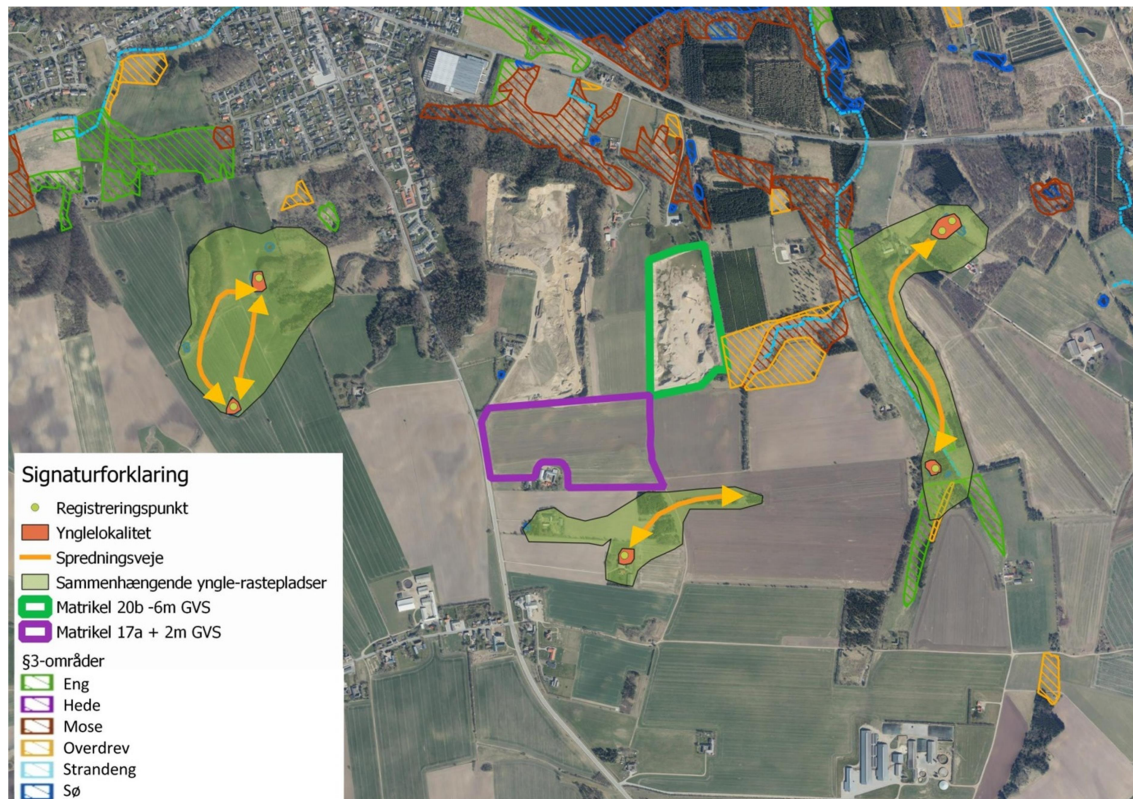
Figur 2: Udbredelse af ynglelokaliteter for Spidssnudet Frø, med angivelse af vurderede sammenhængende arealer af levesteder, herunder yngle- og rasteplasser samt vurderede primære spredningsveje mellem ynglebestande og yngle-rasteplasser. Tv. Billede af spidssnudet frø - lokalitet 9.

Stor Vandsalamander

Stor Vandsalamander er registreret i forbindelse med de generelle undersøgelser af vandhuller, hvor der er lavet ketcherundersøgelser og kigget efter æg, larver og voksne. Ydermere er voksne individer eftersøgt under sten, stammer, tagplader og andet, som har ligget på jorden og kunne være egnede gemmesteder for arten.

Modsat Spidssnudet Frø er forekomsterne ikke overraskende knyttet til de mindre og mere lysåbne vandhuller ofte i et mere åbent landskab. Der er ved gennemgange af kilder og feltregistreringer registreret Stor Vandsalamander på seks lokaliteter (figur 3 og 4), som alle er beliggende udenfor de ansøgte graveområder i afstande på mellem 190 og 1100 meter. Arten er kun truffet på

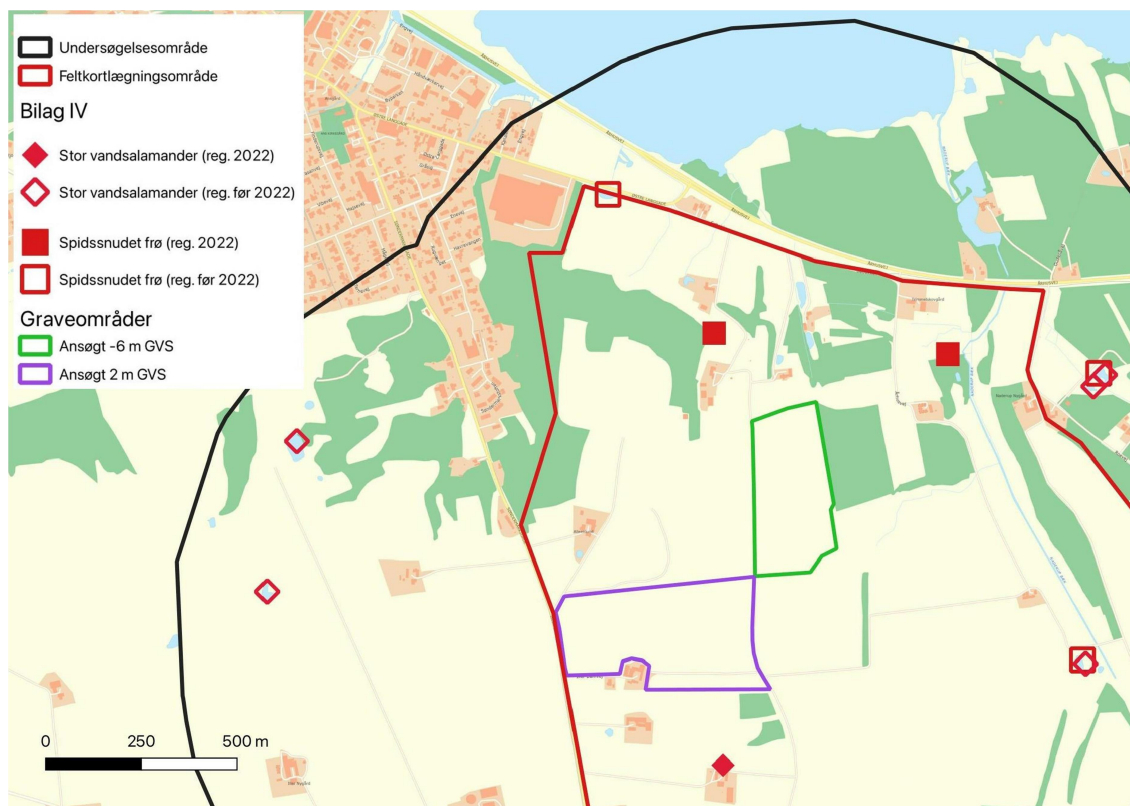
yngelelokaliteter. Registreringerne omfatter såvel voksne dyr som larver.

Figur 3. Udbredelse af ynglelokaliteter for Stor Vandsalamander, med angivelse af vurderede sammenhængende arealer af levesteder, herunder yngle- og rastepladser samt vurderede primære spredningsveje mellem ynglebestande og yngle-rastepladser. Tv. Billede af Stor Vandsalamander han - lokalitet 43.

Det må generelt konstateres, at begge paddearter er udbredte i området, men antallet af lokaliteter og individer synes ikke højt. I hvor stort omfang dette skyldes de særlige registreringsforhold i størstedelen af feltsæsonen i 2022, eller er udtryk for en lille populationsstørrelse, er ikke til at vurdere ud fra foreliggende data. Begge arter synes dog at have alle deres levesteder i betydelig afstand fra de ansøgte graveområder.

Figur 4: Fordeling af kendte yngle- og rasteforekomster af Spidssnudet Frø og Stor Vandsalamander i undersøgelsesområdet.

Fugle

Region Midtjylland har i afgrænsningsnotatet ønsket, at der foretages kortlægning af fredede og beskyttede arter. Dette omfatter således også en række fuglearter, som er indeholdt i artsfredningsbekendtgørelsen og arter generelt, som er beskyttet mod forstyrrelse i ynglesæsonen jf. Fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5d /15/.

På den baggrund har kortlægning af områdets fugleliv haft fokus på:

- 1) Kortlægning af ynglefugle på de arealer, som direkte berøres af graveaktiviteter på de ansøgte arealer. Denne kortlægning omfatter alle fuglearter i områderne, men med særlig fokus på at identificere evt. forekomster af arter omfattet af artsfredningsbekendtgørelsen.
- 2) Kortlægning af forstyrrelsesfølsomme fuglearter i de tilstødende områder. Registreringerne har fokuseret på at identificere evt. forekomster af arter omfattet af [artsfredningsbekendtgørelsen](#), herunder arter på [bilag 1 i EU-fuglebeskyttelsesdirektivet](#).

Ynglefugle på ansøgte indvindingsområder:

De ansøgte gravearealer omfatter dels en intensiv dyrket parcel (matrikel 17a), der i 2022 var dyrket med majs. Fuglelivet var særdeles sparsomt på dette areal, hvor der kun blev registreret to sikre ynglefugle forekomster. Dette omfattede ét par Sanglærke og mod Søndermarksgade et par Tornsangere i rabatten ud mod hovedvejen.

På den østlige matrikel 20b, som omfatter en eksisterende råstofgrav, blev der registreret ynglende Lille Præstekrave (1 par) og Digesvale (40-60 par). Begge arter er i udpræget grad tilknyttet råstofgrave. Det skal bemærkes, at Digesvalen trods den tilsyneladende store tilgang til egnede ynglelokaliteter, har udvist stor tilbagegang de senest årtier, hvor bestanden i store træk er halveret. Primært formodes nedgangen at skyldes tørke i overvintringsområderne i Sahel ([DOF-basen](#)).

Digesvalekolonier er omfattet af Artsfredningsbekendtgørelsens §6 stk.5, hvor det gælder at *"Digesvalereder må ikke ødelægges i perioden 1. april-31. august"*. Det gælder således generelt for råstofindvinding, at man i den pågældende periode ikke kan grave i skrænter, som rummer kolonier af digesvaler.

På sidstnævnte lokalitet er endvidere registreret rastende svaleklire i både maj og august og tinksmid ligeledes i maj.

Forstyrrelsesfølsomme ynglefugle på tilstødende arealer

Potentielt forstyrrelsesfølsomme forekomster af fugle omfatter alene redeforekomster af spurvehøg i yngre nåleskov ca. 150 m. nordøst for matrikel 20b, musvågerede i løvskov ca. 550 meter mod nordvest og Tårnfalk i gammel kragerede i læhegn c.a 300 m mod SØ – sidstnævnte med tre udfløjne unger i august (se foto).

Ingen af de tre forekomster af ynglende rovfugle er beliggende i afstande, som er forstyrrelsesmæssigt problematisk ift. råstofindvindingsområderne.

Unge tårnfalke kan være meget tillidsfulde de første dage efter udflyvning.

Fredede og Rødlistede arter

Artsfredningsbekendtgørelsen BEK nr. 1466 af 06/12/2018 oplister en lang række plante- og dyrearter som er fredede. At en art er fredet betyder, at dyrene ikke må samles ind eller slås ihjel, og at planterne ikke må ødelægges eller fjernes fra det sted, de vokser. Alle vilde pattedyr og fugle er fredede, medmindre jagtloven giver tilladelse til at jage dem. Desuden er alle krybdyr og padder samt en række insektarter beskyttet. Det gælder også nogle truede plantearter, bl.a. alle orkideer, men også Hvidmos og arter af sphagnum og rensdyrlav er omfattet af bilag V og beskyttet mod indsamling.

For så vidt angår fugle og pattedyr, er således alle registrerede arter i udgangspunktet fredet og en meget stor del af disse arter udnytter en bred vifte af landskaber, både de beskyttede og de ubeskyttede. Råstofindvinding medfører ikke indsamling af fredede arter og graveaktiviteterne har en karakter, som ikke medfører forsætligt drab af dyr. Da fugle og pattedyr typisk skræmmes væk når graveaktiviteterne foregår, sker der kun undtagelsesvist uforsætligt drab.

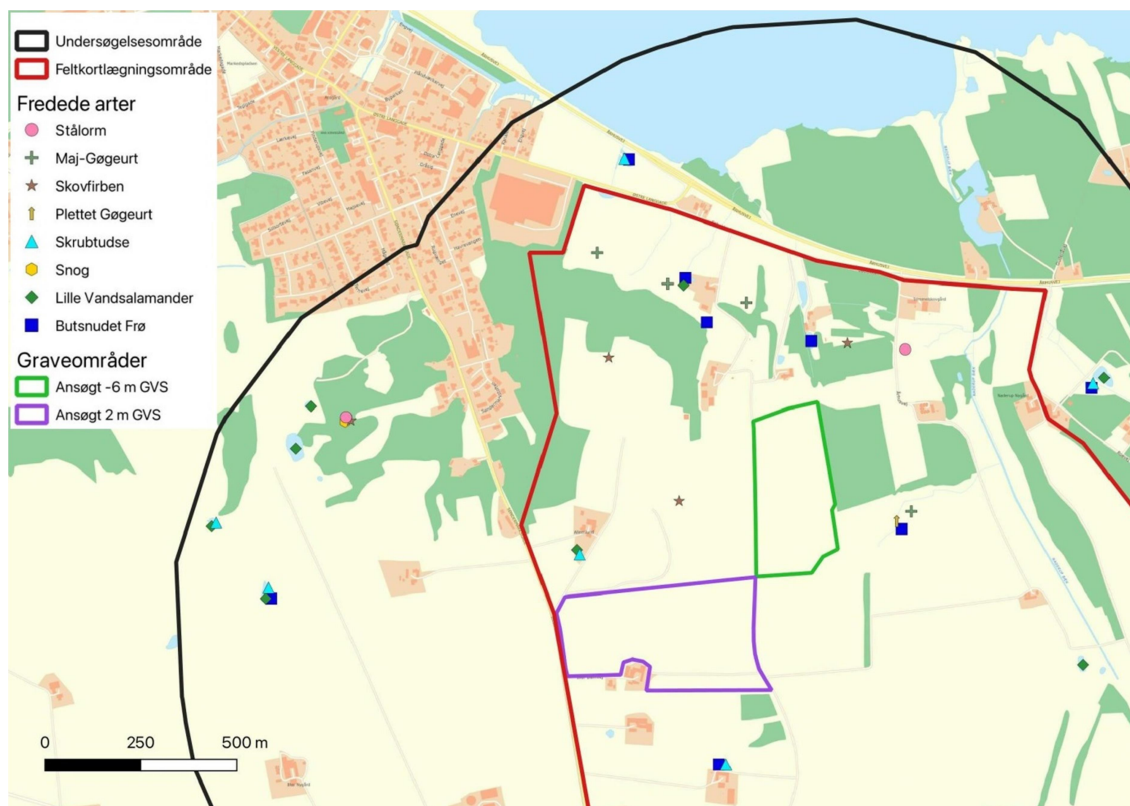
Planter

Der er registreret forekomster af de fredede orkideer Plettet Gøgeurt og Maj-Gøgeurt på fem lokaliteter i området (figur 5). Kun to af forekomsterne er fra feltregistreringerne i 2022. De tre øvrige drejer sig om lokaliteter med forekomster registreret før 2018, men hvor de ikke har kunnet genfindes i forbindelse med 2022 gennemgangen. Dette kan skyldes, at forekomsterne er forsvundet som følgende af lavt eller manglende græsningstryk, eller at bestandene er små og let forsvinder i den højt voksende vegetation, så de er overset ifm. kortlægningen. De klart væsentligste forekomster knytter sig til et meget artsrigt overgangsfattigkær på lokalitet 1 (se lokalitetsgennemgangen efterfølgende).

Orkideen Plettet Gøgeurt er en af de fredede plantearter registreret i forbindelse med kortlægningen.

Figur 5. Udbredelse af registrerede forekomster af fredede plante og dyrearter.

Der er ikke registreret plantearter som er omfattet af bilag IV eller artsfredningsbekendtgørelsen i øvrigt.

Der er ikke registreret plante- eller dyrearter, som er i rødlistet kategorierne CR (kritisk truet), EN (truet) eller VU (sårbar).

Fordelingen af fredede og rødlistede arter, som er registreret i området fremgår af figur 5.

Registreringer naturtyper

Fredskov og § 28-områder jf. skovloven

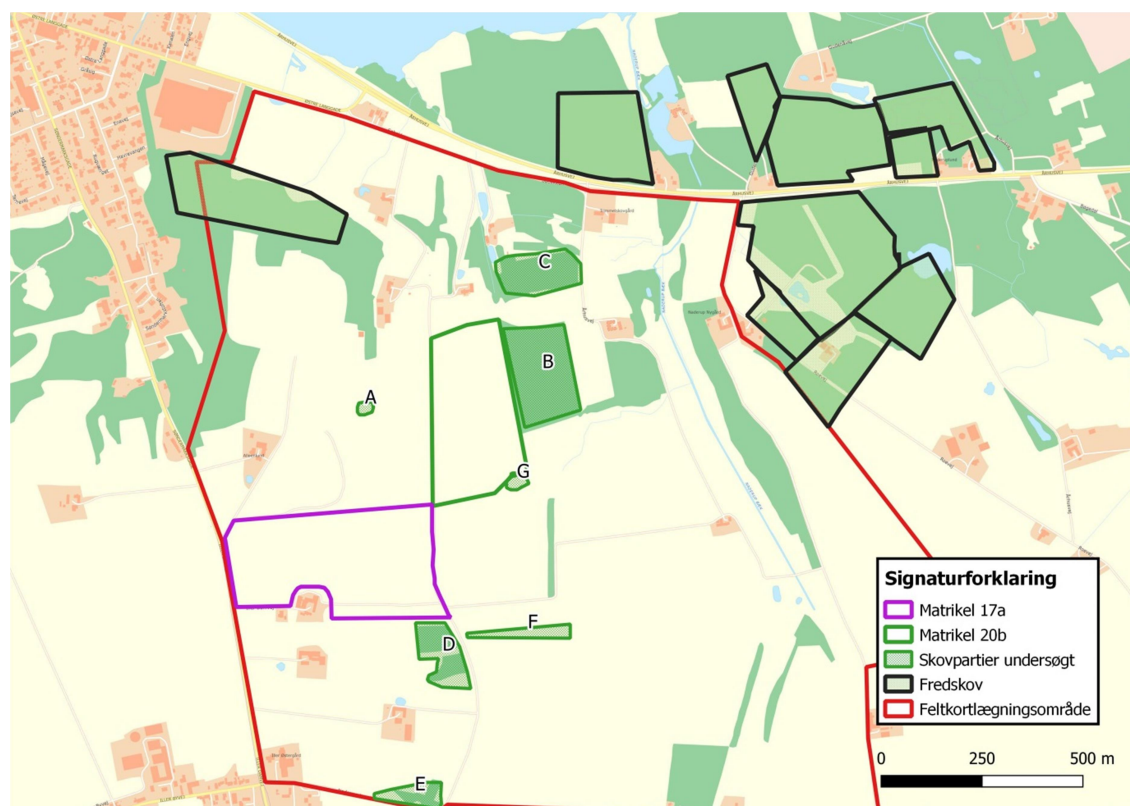
Fredskov er i afgrænsningsnotatet screenet ud af listen over emner som skal behandles i miljøkonsekvensvurderingen. Imidlertid kobler der sig til fredskovsbestemmelserne i §28 en særskilt beskyttelse. Denne betyder at søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres. På linje med vurderingerne af projektets indvirkning på §3-beskyttede arealer iht. Naturbeskyttelsesloven, er der derfor i relevante tilfælde foretaget en vurdering af

projektet i forhold til naturtyperne i Fredskovsområderne.

Denne bestemmelse i skovloven opprioriterer og synliggør de biologiske interesser på fredskovspligtige arealer, idet man bl.a. ønsker at stoppe en yderligere reduktion i antallet af små skovmoser ved grøftning mv. Ligeledes har man ønsket at forhindre tilplantning af små hedestrækninger og overdrev.

Ydermere er der i afgrænsningsnotatet stillet krav om vurderinger af projektets påvirkning af fredede og beskyttede arter. Som led i kortlægningen af en række af disse arter, som i en større eller mindre del af deres årscyklus kan være knyttet til træbevoksede arealer, er der foretaget en gennemgang af en række af de nærmeste skovbevoksede arealer.

Ingen af de skovbevoksede arealer ligger på ansøgte gravearealer. Gennemgangen har derfor haft fokus på at identificere skovbevoksede arealer i nærområde, hvor der kan være naturinteresser, som enten direkte gennem forstyrrelser (ift. dyreliv) eller indirekte gennem f.eks. ændrede hydrologiske forhold, kan blive påvirket af råstofindvindingen.

Figur 6. Omliggende fredskovsarealer samt feltkortlagte skovpartier. Bogstavlabel modsvare gennemgangen i næste kapitels lokalitetsgennemgang

LOKALITETSGENNEMGANG

BESKYTTEDE NATURTYPER - §3

Lokalitet 1

Lokalitet 1: Parti fra den vestlige lysåbne halvdel af lokalitet 1. I baggrunden ses starten af de østligere områder, der i højere grad er under tilgroning i Grå-Pil. På billedet ses udbredt de afblomstrede standere af Kær-Høgeskæg, Sump-kællingetand, Blåtop (nederst til venstre) og afblomstret Plettet Gøgeurt (nederst til højre).

Biotop: Kær

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser fra 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og juni og juli 2022.

Værdisætning: I

Beskrivelse:

Der foreligger en gammel Amts-registrering fra 1994 [Danmarks Miljøportal](https://miljoportal.dk)

(miljoportal.dk), der beskriver området som artsfattig og kulturpræget eng. Dette må formodes at være en fejlregistrering, da området tydeligvis har haft en lang kontinuitet.

I alle tilfælde fremstår området i dag som et særdeles veludviklet fattig- overgangsfattigkær med intakt hydrologiske forhold. Meget høj artsdiversitet, med blandt andet Rødlistede arter som Loppe-Star og Tvebo Star, og fredede arter som Maj- og Plettet Gøgeurt. Området rummer flere flader med mosdominerede samfund med karakteristiske arter som f.eks. Aulacomnium palustre, Drepanocladus sp., Tormentypnum nitens, Calliergonella cuspidatum, Climacium dendroides og Spaghnum (3 arter). Over 50 stjerne-arter og flere to-stjerne-arter som Rundbladet Soldug, Tormentil og Djævelsbid.

Tormentypnum nitens

Rundbladet Soldug, Tormentil, Hirse-Star m.fl. fra et af partierne med veludviklet fattigkær.

Området udgør i sin helhed med de omgivende overdrevarsarealer på lokalitet 2 og 4 en meget veludviklet mosaik af naturtyper med repræsentanter for mange plantesamfund grundet de mange strækninger med overgangsgradienter fra de tørre overdrev med indslag af hede til vældprægede kær-typer og til vandløb. Lokalteten udgør uden sammenligning de mest artsrige og velbevarede naturarealer i undersøgelsesområdet.

Lokalitet 2

Lokalitet 4, 1 og 2 i baggrunden set fra SV – foto fra 2020.

Biotop: Overdrev

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) samt besigtigelser juni og juni 2022.

Værdisætning: II/III

Beskrivelse: Overdrev bestående af skrænter faldende mod syd og sydøst mod kærpartierne på lokalitet 1. I den østlige del meget smal bræmme mellem kærømråderne på lokalitet 1, mens overdrevet breder sig mere ud mod vest, hvor det dog især på de høje partier bliver tiltagende næringsstof påvirket.

Lokalitet 3

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse fra 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), samt besigtigelser fra 2020 og 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Skovomkranset eutroft vandhul. Vandhullet lavvandet, kraftig skygget og under tiltagende opfyldning med blade og væltede træer. Med mindre der foretages lysning

omkring vandhullet og renses lidt op, må lokalitetens artsdiversitet forventes fortsat at være minimal og over årene nærmere overgå til skovsump.

Lokalitet 3: Meget skyggefuldt vandhul som gradvist er under opfyldning med løv og væltede træer.

Lokalitet 4

Biotop: Overdrev

Vurderingsgrundlag: Registreringer fra 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og juni og juli 2022

Værdisætning: II

Beskrivelse: Surt Overdrev. Overdrev på sydvendt skrænt ovenfor kær/hede/vældområdet (lokalitet 1). Karakteristiske arter som Eng-Havre, Blåhat, Mark-Frytle, Håret Høgeurt, Fåre- og Rød Svingel. Moderat god naturtilstand grundende manglende græsning, med begyndende opvækst af Gyvel, Eg og Mirabel og tiltagende førneopbygning, som følge af manglende afgræsning.

Lokalitet 5

Lokalitet 5: Skovomkranset vandhul. Brunvandet og meget næringsrigt. Formentligt grundet andefodring. Bortset fra spor gennem andemaden fra ænder og et Blishøne-par er HELE overfladen dækket af Liden andemad.

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse fra 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), samt besigtigelse fra maj og juni 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Skovomkranset (primært dun-birk) eutrof sø muligvis grundet fodring af ænder og tiltagende skygning fra omgivende træer. Tidligere forekomster af enkelte voksne dyr af Lille og Stor Vandsalamander i 2010 blev ikke genfundet i 2022. Vandhullet var i 2022 totalt dækket af andemad meget skygget og ikke vurderet egnet ynglelokalitet for padder uden plejetiltag.

Lokalitet 6

Lokalitet 6: Lille næringsfattigt vandhul domineret af Svømmende Vandaks og med større partier med Næb-Star i bredzonen. Begyndende opvækst af Bredbladet Dunhammer.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk)

Værdisætning: II

Beskrivelse: Vandhul etableret i ca. 2007, hvor det blev udgravet til naturformål i et område, hvor overjorden er fjernet. Der er i 2010 konstateret ynglende Stor og Lille Vandsalamander, Butsnudet Frø og Skrubtudse. Det blev på daværende tidspunkt vurderet som "source-vandhul" for Stor Vandsalamander. Samme arter, på nær Butsnudet Frø, er konstateret i 2022. Tiltagende opvækst af især pil langs bredderne bør nok ryddes for ikke at vandhullet begynder at blive for skygget.

Lokalitet 7

Denne lokalitet er ikke medtaget i kortlægningen grundet afstand til projektområdet.

Lokalitet 8

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og maj 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Næringsrig sø, uklart vand, sø med fisk (hundestejler). Ikke vurderet velegnet ynglelokalitet for padder. Ikke padder fundet hverken i 2022 eller tilbage i 2010.

Lokalitet 9

Lokalitet 9: Vandhul hvor den store og lavvandede del mod syd er domineret af dunhammer, Dynd-Padderok og Top-Star. De mere åbne vandflader nær vejen (th. i billedet) er primær lokalitet for ynglende Spidssnudet Frø.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Data fra 2010 ifm. VVM på rute 26 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), samt besigtigelse maj 2022.

Værdisætning: I

Beskrivelse: Vandhul opstemmet ved overførsel af Østergade. Klarvandet, svagt eutroft. Ligger i god sammenhæng med bagved liggende mose- vældområder og udgør en god paddelokalitet. Eneste paddeart påtruffet er Spidssnudet Frø, hvor der var mange haletudser. Voksne dyr blev under feltbesigtigelsen i maj, truffet både i vandhullet og i engene syd for vandhullet.

Lokalitet 10

Biotop: Sø

Beskrivelse: Sø beliggende umiddelbart op ad Tange Sø. Grundet afstand fra graveområde og placeringen umiddelbart op ad Tange Sø er søen ikke vurderet, at blive påvirket og derfor ikke nærmere besøgt.

Lokalitet 11

Lokalitet 11: Fint småkuperet overdrevsparti. Primært undersøgt med henblik på evt. forekomster af Markfirben

Biotop: Overdrev.

Vurderingsgrundlag: Området er besøgt i 2020 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk).

Området gennemgået juli og august 2022 i forbindelse med nærværende projekt med henblik på at eftersøge Markfirben, men arten er ikke registreret. Der er ikke foretaget yderligere registreringer i forbindelse med besøget.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Overdrev – del af græsset areal.

Lokalitet 12

Lokalitet 12 er en fersk eng i lysåbning i skoven. Engen er næringsrig, uden omdrift og under tilgroning i høje græsser og stauder.

Biotop: Fersk Eng

Vurderingsgrundlag: Historiske data 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), samt besigtigelse august 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Højvoksende og relativt nitrofil vegetation med f.eks. Grå-Bynke, Eng-Rævehale. 6 Stjernearter Løvefor sp., Gul Iris, Sump-Kællingetand, Eng-Forglemmigej, Stor Konval og Skov-Kogleaks i 2010 registreringerne. Området genbesøgt i 2022 men ikke gennemgået intensivt, da det ikke er vurderet som vigtig yngle- eller rastelokalitet for bilag IV-arter.

Lokalitet 14

Lokalitet 14 er et lille næsten tilgroet vandhul i sydenden af et skovbevokset slugtparti. Lokalitet var næsten udtørret på besigtigelsestidspunktet.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Gennemgang af historiske data - [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og besigtigelse maj 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Mindre tilgroet vandhul, domineret af Grå-Pil og store partier af Stor Nælde og højt voksende kulturgræsser (Hundegræs og Rævehale). Lille lysåben vandflade med Andemad og Vandpileurt. Kraftig præget af omgivende landbrugsdrift. Der er registreret Lille Vandsalamander i 2010 og under nærværende besigtigelse Skrubtudse. Meget lav vandstand grundet lang tørkeperiode.

Lokalitet 17

Lokalitet 17 omfatter en lille anlagt sø i en have. Søen er med en på store stræk smal bredzone og omgivet af græsplaner. Søen er lavet ved en kombination af udgravning og opstemning af vand fra ovenliggende væld.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Besigtigelsesdata fra Vejdirektoratets kortlægning i 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og 1994 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) samt besigtigelser april og maj 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Klarvandet opstemmet vandhul med Hornblad og Svømmende Vandaks beliggende i have ved ejendom. Bredzonen smal med Bredbladet Dunhammer, Gul Iris og Lodden Dueurt. På store strækninger med klippet græsplane omkring op til bredzonen. Vandhullet er grave i start 1990'erne og er født med kildevand fra den bagved liggende bakke. Ynglende Lille Vandsalamander og Butsnudet frø.

Lokalitet 18

Biotop: Surt overdrev

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse 2016 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) samt besigtigelser maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Surt overdrev, græsset. Forekomst af arter som Kornet Stenbræk og Fåre-Svingel.

Lokalitet 19

Biotop: Mose

Beskrivelse: Mose beliggende umiddelbart op ad Tange Sø. Grundet afstand fra graveområde og placeringen umiddelbart op ad Tange Sø, er søen ikke vurderet at blive påvirket og derfor ikke nærmere besigtiget.

Lokalitet 20

Biotop: Sø – Tange sø

Beskrivelse: Del af Tange Sø. Grundet afstand fra graveområde og søens store forsyningsopland, vurderes den ikke at kunne blive økologisk eller hydrologisk påvirket og derfor ikke nærmere besigtiget.

Lokalitet 21

Lokalitet 21 udgør våd vældeng med permanent vand og mindre vandhul.

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser fra 2010 ifm VVM på Rute 26 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og yderligere besigtigelser i 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), 2012 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), og besigtigelse maj/juni 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Næringsrig sø, næste udtørret på besigtigelsestidspunktet. Mange Top-Star tuer. Vanddækket parti næsten helt dækket med trådalger. Formentligt underliggende dynd. Tidligere yngleforekomster af Skrubtudse og Butsnudet Frø og ved højere vandstands niveau vurderet egnet ynglebiotop for Spidssnudet Frø.

Lokalitet 22

Lokalitet 22 set gennem egebrynet syd for området. Kærområdet på det lysåbne areal i lysningen er tilgroet i Almindelig Mjødurt, Hyldebladet Baldrian, Kær-Tidsel m.fl. eller Grå-Pil. Udkigget er meget karakteristisk for hele skræntforløbet mellem Roevej og Ans by, hvor de øverste dele af skrænterne domineres af ældre løvbevoksninger, her egekrat, som afgrænses nede af skrænterne af de trykvæld, som ligger i en stribe langs disse, og hvorfra kær og engpartierne tager over ned mod Tange Sø.

Biotop: Kær

Vurderingsgrundlag: 1994 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), Besigtigelser 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) samt juni og juli 2022.

Værdisætning; II/III

Beskrivelse: Moseområder på bakke med trykvand. Lysåbne områder domineret af højstauder, herunder særligt Almindelig Mjødurt, Lodden Dueurt og Angelik. Øvrige områder tilgroet primært i pilekrat. Områderne har jævnfør registreringerne fra 1994 været lysåbne græssede partier med Maj-Gøgeurt, Trevlekrone mfl., men fremstår i dag tilgroede i forskellig grad og resterne af de urte- og græsdominerede kærområder findes kun spredt tilbage i området.

Lokalitet 23

Lokalitet 23: Endnu et skræntvæld domineret af højstauder og pile, birkekrat (t.h.). I det nordøstlige hjørne af lokaliteten op mod overdrevsarealerne på lokalitet 18 er lokaliteten mere kulturpåvirket. Disse arealer også mindre vældpåvirkede. Nyanlagt sø. (t.v.).

Biotop: Kær

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse fra 2012 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) samt

feltgennemgang i maj og juli 2022.

Værdisætning: II

Beskrivelse: Mose- Kærområde, der mod syd fødes af en række væld på skrænterne. I 2022 overvejende tilgroet i højstauder. Besigtigelser fra 2012 viser, at der har været mere lysåbent med blandt andet arter som Maj-Gøgeurt og Vandnavle, som antyder at der i det mindste har forekommet arealer med lavere vegetation. Disse er ikke registreret i 2022.

Lokalitet 24

Lokalitet 24 består af et mindre vandhul i kanten af have her set fra nord.

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser 2012 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og maj, juni 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Klarvandet sø dannet ved opstemning af afstrømmende trykvand fra skrænterne. Græsplæne næsten til vandkanten og kun smal bredzone med Bredbladet Dunhammer og Gul Iris og spredt bevoksning af Svømmende Vandaks i søen. Lokaliteten er beliggende meget nær hus (se billedet). Kunne være egnet som ynglehabitat for Spidssnudet Frø og Stor Vandsalamander eller andre paddearter, der dog ikke er fundet på nogen af hverken ældre eller seneste besigtigelser.

Lokalitet 25

Lokalitet 25: Sumpskov på skræntvæld. Her en opstemning i den nordøstlige del af lokaliteten tæt på Naderup Bæk. Den vanddækkede del af sumpen kraftigt okkerpåvirket som det også fremgår af farven på billedet.

Biotop: Blanding af vældmoser, ellesump og eng

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser 1995 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), samt juni og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Området ligger uden drift og generelt i tilgroning. Skræntpartierne med udbredte forekomster af vældkær med vekslende fugtighed. Arealer omfatter på de lysåbne områder primært i den sydlige del af området tidligere græsset areal, nu med høje græsser og højstaudesamfund. Den nordlige del af området omfatter overvejende aske-/ellesump. På nogle af de få lysåbne arealer er i 2018 registeret Maj-Gøgeurt, som dog ikke er genfundet i 2022.

Lokalitet 26

Biotop: Mose og kær

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og maj-juni 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Skrænter med vældprægede kær/moseområder. Størstedelen tilgroet i Elle-Aske domineret skovsumpe med store partier domineret af Skov-Kogleaks. På de mere lysåbne arealer højstaude-domineret (dueurt og mjørdurt).

Lokalitet 27

Lokalitet 27 består af en mindre opstemmet sø/havedam nord for ejendom set fra SV. Søen er omgivet af skov/høje træer i alle andre retning end nord og derfor ret skyggefuld.

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser 2012 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og maj, juni 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Brunvandet og næringsrig sø. Artsfattig, men blandt andet Svømmende

Vandaks i den nordligste del af søen, Eng-Forglemmigej, Lodden Dueurt og Manna Sødgræs.

Ikke velegnet paddelokalitet for bilag IV-arterne (Spidssnudet Frø og Stor Vandsalamander) og ingen andre padder påtruffet.

Lokalitet 29

Lokalitet 29 er et fritliggende vandhul i dyrket mark og meget eutroft, men trods dette ynglelokalitet for Lille og Stor Vandsalamander

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Gennemgang af historiske data - [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og besigtigelse 23. maj 2022.

Værdisætning: II - grundet forekomst af Stor Vandsalamander

Beskrivelse: Vandhul med meget smal bredzone og meget eutroft. Der er i 2010 registreret såvel vokse, larver og æg af Stor Vandsalamander, Butsnudet Frø, Lille Vandsalamander, Stor vandsalamander. Endvidere blev der fundet udtørrede æg i 2010, der angives som potentielle Løgfrøæg. Vandhullet anføres i 2010 som vigtig source lokalitet for Stor Vandsalamander. I 2022 er der fundet Stor Vandsalamander (2 voksne og 5 larver) samt Lille Vandsalamander (12 Voksne, 8 larver). Der er ikke konstateret Løgfrø eller andre paddearter. Vandhullet var med meget lav vandstand. Det kan ikke udelukkes, at der har fundet udtørring af æg/larver sted tidligere på sæsonen. Udgangspunktet for vurderingerne må derfor være at vandhullet er en vigtig lokalitet for bilag IV-arten Stor Vandsalamander.

Lokalitet 30

Biotop: Mose

Beskrivelse: Mose-parti grænsende direkte op til Tange Sø. Jf. data fra naturdata.dk [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) omfatter arealet tilplantet (sitka) og tilgroet mose med lavt naturindhold. Grundet afstand fra graveområde og kort afstand til søen og de mange mellemliggende naturområder, som sikrer økologiske forbindelse til området, vurderes det ikke at arealet kunne blive økologisk eller hydrologisk påvirket af ansøgte graveområder. Arealerne er derfor ikke nærmere besigtiget.

Lokalitet 31

Engparti på lokalitet 31, hvor der ses et af de mange afstrømningsløb fra kildeområderne på ved foden af de træbevoksede skrænter i baggrunden. Kildeløbet løber til §3-vandløbet lokalitet 47 inden de løber videre mod Tange Sø.

Biotop: Mose/Eng

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser maj og juni 2022, samt besigtigelser fra 1994 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk), 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og 2010 og juni, juli 2022.

Værdisætning: II

Beskrivelse: Området består af en række trykvæld som gennemstrømmer områder med natureng med forskellige fugtigbundsforhold. Området var ikke afgræsset i 2022, men har tilsyneladende været græsset indtil for få år siden og vil have stor gavn af genoptagen græsning. Der er ikke konstateret rødlistede arter, med de mange og veludviklede trykvæld, som ligger hele vejen på skrænten, danner et ret usædvanligt landskab med potentiale for fåtallige arter.

Lokalitet 32

Lokalitet 32 omfatter et større areal med en blanding af kultur- og vældprægede enge ved Tange Sø.

Biotop: Eng

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse fra 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og maj/juni 2022

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Blandet kulturpræget og vældpræget natureng mellem Tange Sø og Aarhusvej. Under besigtigelsen størsteparten af området under tilgroning og meget "langhåret" med højt voksende i græsser og urter (Alm. Hundegræs, Gederams, Lådden Dueurt, Almindelig

Kvik, Draphavre. De mest vældprægede og våde arealer med mere artsrig flora og arter som Sump-Kællingetand, Vand-Karse, Kær- og Dynd-Padderok, Trævlekrone, Kær-Snerre m.fl. Området mangler græsning. Tidligere beskrevet som *"vældprægede partier med lysåbent, fugtig bund, artsrig og uden afvanding og med veludviklede engstrukturer og relativt høj artsdiversitet med mange halvgræsser og urter. Blandt andet med forekomst af mere fåtallige arter som Stor Skjaller (Rødlistet NT), Maj-Gøgeurt og Trevlekrone"*. Værdisætningen med baggrund i de vældprægede engpartier.

Lokalitet 33

Biotop: Surt overdrev

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Surt overdrev, græsset. Forekomst af arter som Kornet Stenbræk, Fåre-Svingel.

Lokalitet 34

Biotop: Natureng

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Natureng, artsfattig, domineret af højt voksende græsser (Eng-Rævehale, Eng-Rottehale). Glidende overgang til de veludviklede væld-enge på lokalitet 31.

Lokalitet 35

Lokalitet 35 omfatter et eng/kær-parti (højre side af billedet) i bunden af en slugt som på siderne rummer partier med overdrev (venstre side af billedet = lokalitet 37)

Biotop: Eng/Kær

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) + [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), 2021 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og juni-juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Natureng i slugt med skrænter med overdrev. Centralt i slugten drænet, de nordlige områder ved såvel østlige og vestlige skrænter, med svagt vældpåvirkning. Engen relativt artsfattig og kraftigt domineret af Lyse-Siv og Manna-Sødgræs og mod syd med tiltagende tydelig kulturpåvirkede arealer domineret af højt voksende græsser. Området tuet og optrådt fra kreaturer. Arealet omfattet af nyere og helt hegn, men ikke græsset på besigtigelsestidspunktet.

Lokalitet 36

Lokalitet 36 er en brunvandet og relativt næringsfattig sø. Fremstår i dag som lysåben og velegnet padde-lokalitet og rummer både Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser 2012 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) samt [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og juni 2022.

Værdisætning: II

Beskrivelse: Lavvandet, brunvandet sø skabt ved opstemning. Ofte udtørres, og bunden overvejende dækket af landplanter. I udtørret stand at betragte som §3-mose. I 2010 er der registreret Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø. Begge arter genfundet i 2022. Endvidere er der i 2012 registreret den rødlistede planteart Langbladet Vandaks.

Lokalitet 37

Lokalitet 37 (set fra syd) omfatter arealerne på skrænterne i baggrunden. Se også foto lokalitet 35

Biotop: Surt overdrev

Vurderingsgrundlag: 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), 2018 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) samt juni og juli 2022.

Værdisætning: II

Beskrivelse: Stejle vestvendte sandede skrænter med overdrevsvegetation. Kreaturgræsset, samgræsset med eng/mosearealerne i den fugtige tilstødende slugt (lokalitet 35). De to lokaliteter (35 og 37) giver en fin samlet helhed med overdrev og natureng en række fine overgange mellem de to naturtyper. Mange overdrevs- og overgangsarter som Tormentil, Tandbælg, Pille-, Hirse-, Hare-Star, Lyng-Snerre, Børste-Siv, Tidlig Dværgbunke, Vellugtende Gulaks, Rødknæ m.fl.

Lokalitet 38

Biotop: Mose

Vurderingsgrundlag: 1994 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), 2009 [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og ekstensiv besigtigelse fra juni 2022.

Værdisætning: II

Beskrivelse: Højstaudemoser og ellesumpe mellem Tange Sø og Århusvej.

Lokalitet 39

Lokalitet 39 er et overdrevsparti med meget førne grundet manglende græsning. Relativt græsdomineret areal men med partier med dominans af andre arter.

Biotop: Surt Overdrev

Vurderingsgrundlag: Besigtigelse 2018 Danmarks Miljøportal (miljoeportal.dk) og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Surt overdrev beliggende på toppen af skrænten ned mod de skovbevoksede vældkær ved Naderup Bæk. Overdrevet var græsset under 2018-besigtigelsen, men uden græsning i 2022-besigtigelsen. Karakteristiske arter omfatter Blåhat, Blåmunke, Draphavre, Almindelig Torskemund, Almindelig Kællingetand, Muse-Vikke, Tveskægget Ærenpris, Rød Svingel, Almindelig Hvene og Håret Høgeurt. Endvidere er der begyndende opvækst af Gyvel, som bør fjernes inden den breder sig til hele arealet.

Lokalitet 40

Lokalitet 40: Lille vandhul i græsningsareal. Stor set tørlagt ved besigtigelserne i 2022. Angiveligt tidligere vandingshul der i dag er kraftigt tilgroet i kulturprægede arter som Lyse-Siv og Manna Sødgræs.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Gennemgang af historiske data - [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk), [Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](https://miljoeportal.dk) og besigtigelse maj 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Vandingshul i græsningsareal for kreaturer, som lokalitet 41. Domineret af Manna Sødgræs og Pindsvineknop. Lille Vandsalamander registreret ifm. Rute 26 kortlægningen i 2010, ellers ingen registrerede padder i hverken 2010 eller 2022.

Lokalitet 41

Lokalitet 41: Eutrof sø, der også fungerer som kreaturvandingshul. Ingen særlige padde- eller botaniske interesser tilknyttet søen, men de optrådte søbredder er attraktive fourageringsområder for småfugle (vipstjerter og pibere) og vadefugle. I 2022 blev således noteret både Mudderklire og Lille Præstekrave (sikkert fugle fra Søndermarken råstofgrav).

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Gennemgang af historiske data fra 1994 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og fra 2010 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og besigtigelse 23. maj 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Vandhullet er et vandingshul til kreaturer og ligger i en græsmark. Søen er i princippet fin lysåben med flade bredder delvist græsbegroede (Manna-Sødgræs og Pindsvineknop) og delvist med Dunhammer, men græsningen og dyrene, der kan gå ud i vandet, gør søen ret eutrof. På besigtigelsen 2022 var søen ret udtørret, dog ved senere besøg primo september mere vandfyldt (foto). I 2010 er der registreret enkelte Lille og Stor Vandsalamander, i 2022 ingen padder. Ingen andre væsentlige naturinteresser.

Lokalitet 42

Lokalitet 42: Eutroft artsfattigt vandhul med meget sparsomt plante- og dyreliv i selve vandhullet.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser maj og juli 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Eutroft, relativt skygget vandhul. Formentligt gammel branddam eller kvægvandingshul. Nu næsten omkranset af højt voksende træer og buske. Meget lidt dyreliv og vegetation i selve søen. På de ikke tilgroede dele af en smal bredzone ses Tagrør, Lodden Dueurt og Manna Sødgræs.

Lokalitet 43

Lokalitet 43: Fint lille lysåbent vandhul ved nordside af staldbygning. Tidligere kreaturvandingshul set fra nord. Der ses et fint hvidt bånd af blomstrende Vandranunkel langs nord og østsiden af vandhullet.

Biotop: Vandhul

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Tidligere kvægvandingshul nu i heget areal med får. Vandhullet relativt lysåbent ved nordside af staldbygning. Vandhullet domineret af Almindelig Vandranunkel. Flere paddearter herunder Stor Vandsalamander er registreret (4 voksne, 1 larve).

Lokalitet 44

Biotop: Sø

Vurderingsgrundlag: Data fra Naturbasen 2004 [Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](http://miljoportal.dk), 2010

[Danmarks Miljøportal \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk) og besigtigelser maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Gravet sø fra slut 1990'erne. Relativt klarvandet sø, født af vand fra kilderne mod syd. Meget flydebladsvegetation (Tusindblad, Vandaks, Hornblad). Ingen registreringer af padder.

Lokalitet 45

Lokalitet 45: Tætgræsset natureng med partivis indslag af kultureng beliggende i den flade slugt omkring Naderup Bæk

Biotop: Natureng med indslag af kultureng.

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser juni og august 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Hegnet og hårdt græsset natureng langs østsiden af Naderup Bæk, der på de højere liggende arealer har karakter af kultureng med dominans af Eng-Rævehale og Eng-Rottehale og Almindelig Hundegræs. Vestsiden af Naderup Bæk er på strækningen nærmest åen af samme karakter (men ikke §3-udpeget). Tørre forhold (juli-august 2022) og meget tæt græsning gav et meget nedbidt område på besigtigelsestidspunktet og arter kan let være overset. Dette vil dog næppe rykke ved lokaliteten værdisætning.

Lokalitet 46

Biotop: Mose

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser juni og august 2022.

Værdisætning: IV

Beskrivelse: Lokaliteten ligger i forlængelse af lokalitet 45, men uden for hegnet, og har ligget uden græsning en årrække og derfor under tilgroning. Lysåbne partier med Hyldeblomstret Baldrian, Skov-Angelik, Dunet Dueurt, Stor Nælde, Lyse-Siv, Gåse-Potentil, Mose-Bunke m.fl. Store dele af arealer dog under tilgroning i træer og buske (Røn, Eg, Selje-Pil, Rød-El, Ask og Dun-Birk). Kunne med fordel inkluderes i hegn med lokalitet 45.

Lokalitet 47

Lokalitet 47 omfatter en vifte af kildebække der gennemløber lokalitet 31 med nogen strækninger som relativt velafgrænsede strømme (nederste billede), og på andre strækninger mere diffust gennemløb gennem arealer med tue-dannende storer (øverst), der strækker sig som et bånd gennem terrænet omkring vandløbenes forløb.

Biotop: Vandløb

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i maj og juni 2022.

Værdisætning: II

Beskrivelse: Lokaliteten tager udgangspunkt i §3-udpegning af vandløb, som dog ikke matcher de faktiske forløb. Vandløbet består af sammenløbet af en række kildevæld. Forløbet er på strækninger mere diffust, da de breder sig ud i lavninger i terrænet og flyder gennem partier med star-tuer (se fotos). Vandkvaliteten er høj, og den botaniske kvalitet med gamle og store star-tuer (Top-Star og Trindstænglet Star), partier med Næb-Star og Krybende Læbeløs er også høj. På de øvre dele ofte mere veldefinerede løb ofte med tæt vegetation af Vand-Karse (se ovenstående foto). Vandløbsfaunaen er dog begrænset. Der er således overraskende kun fundet gammarus (mange) og enkelt ubestemte vårfluer i sparkeprøver i vandløbene. Star-tuerne er også undersøgt for vindelsnegle uden succes.

Lokalitet 50

Lokalitet 50: Naderup Bæk ved passagen af lokalitet 16. Vandløbet er i fysisk god tilstand, klarvandet, og med udbredte grusdækkede partier.

Biotop: Vandløb (Naderup Bæk)

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i april, maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Naderup Bæk er et offentligt vandløb, som munder ud i Gudenåen/Tange Sø. Gudenåen løber ud i Randers Fjord. Miljømålet for Naderup Bæk er god økologisk tilstand,

og den nuværende tilstand er ifølge statens Miljø-Gis moderat, da smådyrstilstanden er vurderet som moderat. Ifølge Miljø-Gis er fisketilstanden ukendt, men DTU Aqua har i 2019 fundet en moderat fisketilstand med 81 ørredyngel pr. 100 m vandløb. Der er kun registreret en lav artsdiversitet af smådyrsfauna under disse besigtigelser.

Lokalitet 51

Lokalitet 51 slynger sig i bunden af slugten, hvor kærpartierne (lokalitet 1) ligger i næsten samme profilhøjde som de omliggende kærpartier, og der er et tæt samspil mellem vandspejlshøjde og vandkvalitet i de to områder. Vandløbet er på stort set hele strækningen overgroet i Sideskærm (billedet)

Biotop: Vandløb (Sidegren af Naderup Bæk)

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i april, maj og juli 2022.

Værdisætning: III

Beskrivelse: Lokalitet 51 består af en sidegren til Naderup Bæk, der udspringer syd for og

gennemløber kærømråderne på lokalitet 1. Vandløbet er på strækningen overvokset med Sideskærm, klarvandet og med groft sandet bund. Sideløbet skal bidrage til opnåelse af miljømålet for Naderup Bæk, som er god økologisk tilstand. Selv om den nuværende tilstand fortsat kun ifølge statens Miljø-Gis er moderat, da smådyrstilstanden er vurderet som moderat, så er kvaliteten af vandløbet af afgørende betydning for de omliggende kærømråder (og omvendt).

SKOVE

Lokalitet A

Lokalitet A: Mindre fyrrebevoksning mellem den gamle råstofgrav og de dyrkede partier øst herfor.

Biotop: Skov-Fyr-bevoksning

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i juni og august 2022.

Beskrivelse: Lokaliteten omfatter en lille moræneknold med ældre bevoksning domineret af Skov-Fyr, som ligger på ydersiden af den nuværende råstofgrav. Der er relativt lysåbent under træbevoksningen med rester af hede-/overdrevsvegetation (Bølget Bunke, Draphavre, enkelte Hedelyng og Lyngsnerre). Arealet udgør en fin lomme med natur i et ellers kraftigt kulturpræget landskab, men rummer ikke særlige beskyttelseskrævende arter eller naturtyper.

Lokalitet B

Biotop: Granplantage

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser juni og august 2022.

Beskrivelse: Ret ung (< 10 år) granplantering/juletræsplantage beliggende på tidligere dyrket mark umiddelbart øst for matrikel 20b. Ingen særlige beskyttelsesinteresser og ingen biotoper, som er følsomme for grundvandseffekter.

Lokalitet C

Biotop: Granplantage

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser juni og august 2022.

Beskrivelse: Meget lukket og kultiveret granplantage. Plantagen ca. 18-20 år gammel og med begyndende skovklima, med udbredt mosdække og mere åbent i bunden. Bortset fra et par ynglende spurvehøg, er der ikke nogen særlige naturinteresser tilknyttet lokaliteten. Spurvehøgparret ynglende i 2022 med succes, samtidigt med at graveaktiviteterne foregik på matrikel 20b. Yderligere afgravning på matrikel vurderes ikke at forstyrre arten.

Lokalitet D

Lokalitet D (og E) omfatter en række mindre skovpartier på de østvendte flade skrånninger syd for matrikel 17a.

Biotop: Nåleskov – delvist plantage med indslag af løvtræer.

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i juni og august 2022.

Beskrivelse: Lokalteten omfatter en række mindre skovpartier beliggende omkring de små bakkeknolde, der ligger langs den østvendte dalskrænt, som strækker sig mod syd ved østenden af matrikel 17a og videre ned mod Nedermarksvej. Skovene er en blanding af plantede gran- og fyrretræer, hvor der så efterfølgende er sket en succesiv naturlig opvækst af blandende løvtræer og buske (Bøg, Eg, Birk, Hylde og Brombær). Ynglende Ringdue, Bogfinke, Gulspurv, Jernspurv, Skovpiber og Gransanger er alle almindelige og udbredte arter. Skovpartierne rummer ingen væsentlige naturtyper, fredede arter eller beskyttelsesinteresser i øvrigt, som kan blive negativt berørt af råstofindvinding på den ansøgte matrikler.

Lokalitet E

Biotop: Løvskov med enkelte fyrre- og grantræer.

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i juni og august 2022.

Beskrivelse: Lokalteten omfatter som D skovbevoksning omkring en skrænt ned mod Nedermarksvej og langs markvej, som løber op mod matrikel 17a. Arealer er overvejende bevokset med løvtræer med ryddede/mere lysåbne partier på sydsiden ned mod Nedermarksvej. Ynglende Bogfinke, Solsort, Sangdrossel, Gransanger, Munk, Gærdesmutte, Gråkrage og enkelt stamme med spættehuller. Der er ingen naturtyper eller arter på arealerne, som kan vil blive negativt berørt af råstofindvindingen på den ansøgt matrikel.

Lokalitet F

Biotop: Løvskov/hegn/vildtremise

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser i juni og august 2022.

Beskrivelse: Smal bræmme med løvtræer og buske formentligt anlagt som vildtremise. God overvintrings- og spredningskorridor for padder. Ynglende Gærdesanger, Gulspurv, Tornirisk, Husskade, Solsort, Tornsanger og Stillits. Ingen risiko for påvirkning af lokaliteten ved gennemførelse af råstofindvinding på ansøgte arealer.

Lokalitet G

Lokalitet G set fra syd. Billedet er et panorama fra 2020. De grønne marker bag skovpartiet er matrikel 20b, som den så ud, inden der var igangsat afgravning på matriklen.

Biotop: Fyrre-bevoksning

Vurderingsgrundlag: Besigtigelser oktober 2020 og juni og august 2022.

Beskrivelse: Lille gruppe af ældre Skov-Fyr på sandet skrænt i sydøst hjørnet af matrikel 20b. Lokalitet sammenlignelig med lokalitet A, hvor der har ligget en lille udyrkbare knold med hede/overdrev, som på et tidspunkt er plantet til. Et par Ringdue og et par Tornsanger er eneste registrerede ynglefugle. Arealet ligger umiddelbart op ad den eksisterende grav ved matrikel 20b. Hverken bevoksningen eller tilknyttet dyre- eller plantelive vurderes påvirket af råstofindvinding på ansøgte arealer.

Referencer:

- /1/ Region Midtjylland, 2022: Afgrænsningsudtalelse til miljøvurdering af råstofindvindingprojekt på dele af matr.nr. 14b, 13c, 20b og 17a Iller By, Grønbæk i Silkeborg Kommune
- /2/ Møller, J.D, H. J. Baagøe og H.J.Degn 2013. Forvaltningsplan for flagermus Beskyttelse og forvaltning af de 17 danske flagermus-arter og deres levesteder. Udgivet af Naturstyrelsen 2013. [flagermus.pdf \(mst.dk\)](#)
- /3/ Søgaard, B og T. Asferg. Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV - til brug i administration og planlægning, Danmarks Miljøundersøgelser. 2007.
- /4/ Ravn, P. (2015): Forvaltningsplan for markfirben, Beskyttelse og forvaltning af markfirben, Lacerta agilis, og dets levesteder i Danmark, Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen [markfirben.pdf \(mst.dk\)](#)
- /5/ Søgaard, B., Wind, P., Bladt, J.S., Mikkelsen, P., Therkildsen, O.R., Wiberg-Larsen, P., Johansson, L.S., Galatius, A., Svegaard, S. & Teilmann J. 2016. Arter 2015. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 126 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 209 <http://dce2.au.dk/pub/SR209.pdf>
- /6/ Kjær, C., Therkildsen, O.R. Brunbjerg, A.K., Bladt, J. & Mikkelsen, P. 2021. ARTER 2020: NOVANA Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 34 s. - Videnskabelig rapport nr. 476 <http://dce2.au.dk/pub/SR476.pdf>
- /7/ Kjær, C., Therkildsen, O.R. Brunbjerg, A.K., Bladt, J. & Mikkelsen, P. 2021. ARTER 2020: NOVANA Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 34 s. - Videnskabelig rapport nr. 476 <http://dce2.au.dk/pub/SR476.pdf>
- /8/ DOF 1997: Dansk Ornitologisk Forening 1997. Fuglelokaliteterne i Viborg Amt.
- /9/ Wind, P. 1990. Oversigt over botaniske Lokaliteter. Bd. 8 Viborg Amt. Pp. 287. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Dansk Botanisk Forening.
- /10/ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse. LBK nr. 240 af 13/03/2019.
- /11/ <https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/beskyttede-arter/fredede-dyr-og-planter>
- /12/ Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.BEK nr 521 af 25/03/2021 [Artfredningsbekendtgørelsen \(retsinformation.dk\)](#)
- /13/ [Skovloven](#). Bekendtgørelse af lov om skove. LBK nr. 315 af 28/03/2019.
- /14/ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter - [EUR-Lex - 31992L0043 - DA \(europa.eu\)](#)
- /15/ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds [EUR-Lex - 32009L0147 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Bilagsoversigt

Bilag 1: Oversigtskort

Bilag 2: Eksempel på Feltskema.

Bilag 1

Oversigtskort Naturkortlægning

Søndermarken Grusgrav

Signaturforklaring

- Bufferzone
- Feltkortlægningsområde
- Ansøgt -6 m GVS
- Ansøgt 2 m GVS

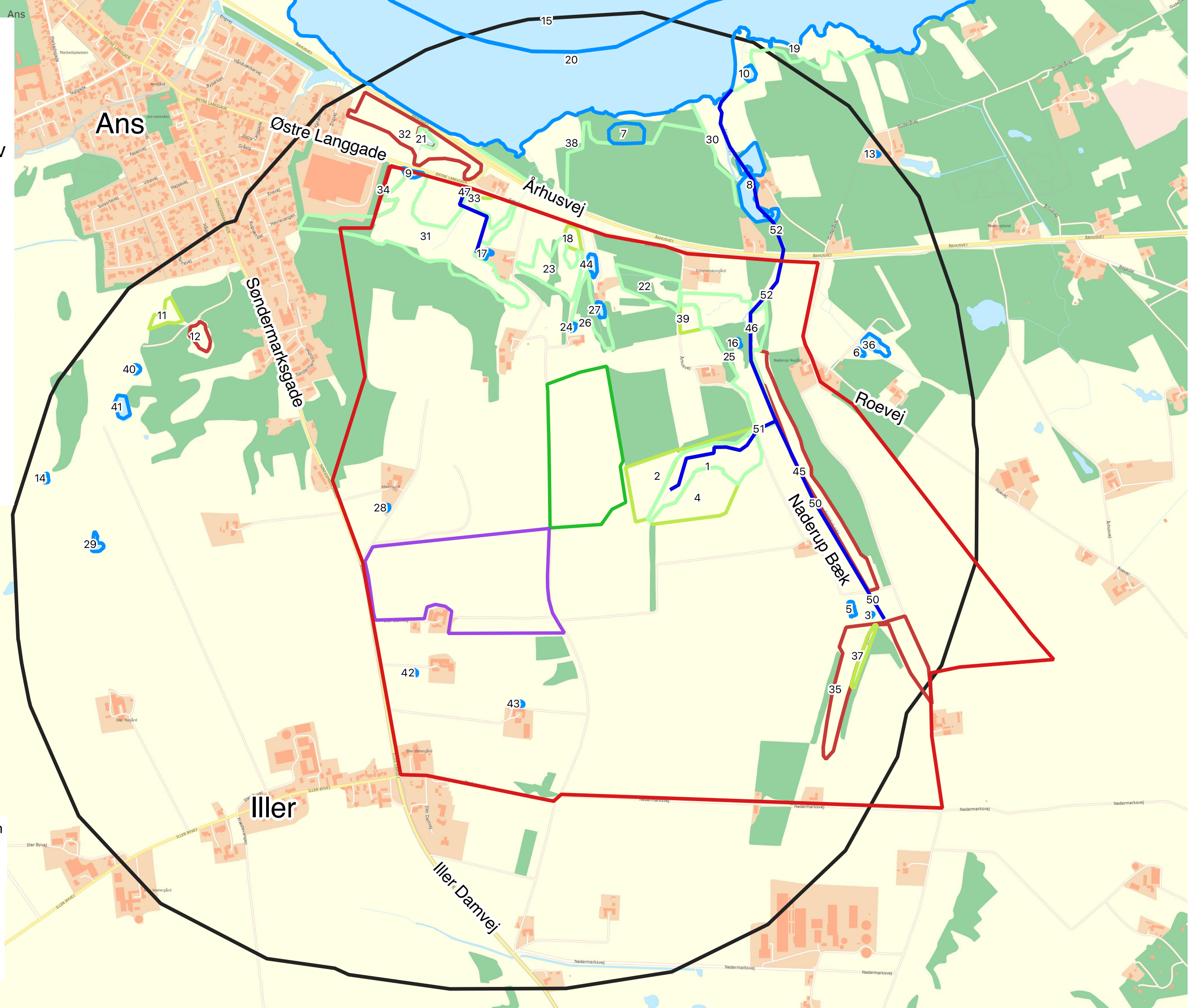
§3-områder

- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Sø
- Vandløb

0 250 500 m

ENBICON aps

September 2022

Feltskema til mose og kær

Basisregistrering af strukturelle forhold

Stednavn <i>1</i>		StedID (autonr i Naturdata)		Inventør <i>UAA</i>	Dato <i>5/6-22</i>	Starttid
Arealet omfattet af NBL §3		Arealet omfattet af HGL §7		Hoved-naturtype Arealandel i pct.		Sluttid
Ja <i>X</i>	Nej	Ja	Nej	<i>100</i>	Grundighed: 1) Kikkert 2) Ekstensiv 3) Intensiv <i>3</i>	Estimeret naturtilstand I) Høj, II) God, III) Moderat IV) Ringe, V) Dårlig <i>I</i>
Bemærkninger <i>Super fint kær-område langs Løh</i>						

Angiv ved afkrydsning evt. forekomster af undertyper – NB: særligt feltskema til skov (aske-/ellesump og birkemoser)
Den undertype arealet ønskes tilstandsvurderet efter angives med cirkel om

Højmoser	Hængesæk	Fattigkær <i>X</i>	Kildevæld <i>(X)</i>
Rigkær	Højstaude-/rørsump	Fugtigt krat	Habitattyper (angiv kode)

Vegetationsstruktur (angiv kategori 1-5)					
Arealandel uden vegetationsdække					
(1) 0-5%	(2) 5-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	<i>1</i>
Arealandel med græs/urtevegetation under 15 cm					
(1) 0-5%	(2) 5-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	<i>3</i>
Arealandel med græs/urtevegetation 15-50 cm					
(1) 0-5%	(2) 5-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	<i>3</i>
Arealandel med græs/urtevegetation over 50 cm					
(1) 0-5%	(2) 5-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	<i>2</i>
Arealandel med dværgbuske					
(1) 0-5%	(2) 5-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	<i>1</i>
Arealandel med vedplanter (kronedække)					
(1) 0%	(2) 1-10%	(3) 10-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	<i>2</i>
Arealandel med forekomst af invasive arter					
(1) 0%	(2) 1-10%	(3) 10-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	<i>1</i>

Afgræsning og drift (angiv kategori 1-5)					
Arealandel med græsning/høslæt					
(1) 0-5%	(2) 5-10%	(3) 10-30%	(4) 30-75%	(5) 75-100%	<i>1</i>
Arealandel med tydelige randpåvirkninger af landbrugsdrift (gødskning, sprøjteskader)					
(1) 0%	(2) 1-10%	(3) 10-25%	(4) 25-50%	(5) 50-100%	<i>1</i>

Naturtypekarakteristiske strukturer (Angiv kategori 1-3 for hver struktur)	
1: ikke tilstede	2: spredt/rudimentært
3: udbredt/veludviklet	
Positive strukturer	
p1 Sphagnum- og/eller mosrig bund	<i>3</i>
p2 Vegetation domineret af bredbl. urter og halvgræsser	<i>3</i>
p3 Trykvandspåvirket bund	<i>3</i>
p4 Fugtige, artsrige kratpartier	<i>3</i>
Negative strukturer	
n1 Ensartede bestande af tagrør el.a. høje græsser	<i>2</i>
n2 Ensartede bestande af høje næringskrævende stauder	<i>2</i>
n3 Jævn, kulturopåvirket bund uden terrænvariationer	<i>1</i>
n4 Tegn på tilskuds fodring/gødskning	<i>1</i>

Hydrologi: Afvanding og vandindvinding (angiv kategori)				
(1) Ingen afvanding. nakt og veludviklet fugtigbundsvegetation	(2) Nogen afvanding. Fugtigbundsplanter udbredte.	(3) Afvanding tydelig. Fugtigbundsplanter pletvist.	(4) Afvanding udbredt. Fugtigbundsplanter hist og her	(5) Fuldstændig afvandet. Fugtigbundsplanter mangler <i>1</i>

Drift/pleje	
Nuværende drift/pleje	<i>Ingen</i>
Trusler	<i>Tilgroning over bred</i>
Hvis yderligere plejeindsats er nødvendig angiv type	
Afbrænding/tørveskrælning	Øge afgræsning
Slåning/høslæt	Mindske afgræsning
Rørskær	Hæve vandstand
Rydde vedplanter	Ophøre dræning
	Bekæmpe invasive arter
	Nedsætte eutrofiering
	Ophøre gødskning
	Ophøre tilskuds fodring
Beskriv kort det aktuelle behov for yderligere indsats	
<i>Kunne græsses let med en liggende overdæk</i>	

Feltskema til mose og kær, Artsregistrering

Y: X = 53 83 36
Y = 6239443

Kode	Arealtype	Pct.	Dok.felt	UTM-kordinater for dokumentationsfelt	
A	Relativ upåvirket areal	85		X: 53 83 36	Y: 6239443
B	Areal tydeligt påvirket	15			

Typiske arter fra mose

Hele arealet: angiv fund med arealkode (dominerende arter markeres med cirkel om) Dokumentationsfelt: angiv fund med X

andemad, liden ( )	hønsetarm, almindelig ( )	✓	sideskærm ( )	✓	vejbred, lancet- ( )	✓
angelik ( )	jomfruhår, almindelig (NS*)	✓	siv, glanskapslet ( )	✓	vibefedt (NS*)	
ask (K)	kabbeleje, eng- ( )	✓	siv, knop- ( )	✓	vikke, muse- ( )	
baldrian, hyldebladet ( )	kamgræs, almindelig ( )	✓	siv, lyse- ( )	✓	viol, eng- (S*)	✓
baldrian, tvebo (NS*)	kattehale (K)		siv, tråd- (NS*)		viol, hunde- ( )	
birk, dun- (S)	kattesæg (NS*)	✓	skeblad, vejbred- (K*)		ærenpris, tykbladet ( )	
birk, vorte- ( )	kløkkelyng (NS*)	✓	skjolddrager, almindelig ( )			
bjørneklo, kæmpe- (K#)	kløver, hvid- ( )	✓	skræppe, butbladet ( )	✓	Hindbær	✓
blåtop (S)	kløver, rød- ( )		skræppe, kruset ( )	✓		
brombær ( )	kogleaks, skov- ( )		skræppe, vand- ( )	✓	duer + sp	✓
brunelle, almindelig (N*)	kogleaks, tue- (NS*)		skvalderkål (K#)		Hvid lupinus	✓
bukkeblad (N*)	korsknop (K)		snerle, gærde- (K)			
bunke, bølget (S)	kortkapsel, almindelig ( )		snerre, burde- ( )	✓	lyng snurre	✓
bunke, mose- ( )	kragefod (NS*)	✓	snerre, kær- ( )			
bævreasp (S)	kransemos, plæne- (S)		snerre, sump- ( )			
djævelsbid (NS*)	kvik, almindelig ( )	✓	soldug, rundbladet (NS*)	✓	Tørveløs	✓
draphavre (K#)	kællingetand, sump- ( )	✓	spydmos, spids ( )	✓	Stor elghorn	✓
dueurt, dunet ( )	kæruld, smalbladet (NS*)	✓	star, almindelig ( )	✓		
dueurt, glat ( )	kæruld, tue- (NS*)		star, blåere- ( )		dueurt sp	✓
dueurt, kirtlet ( )	kørvel, vild ( )		star, blågrøn (N*)		Kær hvidebl.	✓
dueurt, kær- ( )	leverurt (N*)		star, grå (S*)			
dueurt, lådden (K)	læbeløs, krybende ( )	✓	star, hare- ( )		Græs	✓
dunhammer, bredbladet ( )	mangeløv, almindelig ( )	✓	star, hirse- (NS*)	✓		
eg, almindelig ( )	mangeløv, bredbladet ( )	✓	star, håret (K)	✓	Skovstjerne	A
el, rød- ( )	mangeløv, smalbladet (S*)	✓	star, knippe- (K)			
engblomme (NS*)	mjørdurt, almindelig ( )	✓	star, knold- ( )			
engkarse ( )	mynte, vand- ( )	✓	star, krogneb- (NS*)			
eng-rapgræs, s.str. ( )	mælkebøtte, vej- ( )	✓	star, kær- (K)			
filtnos, almindelig (NS*)	natskygge, bittersød (K)	✓	star, nikkende (K*)			
fladbælg, gul ( )	nellikero, eng- ( )	✓	star, næb- ( )	✓		
fladstjerne, græsbladet ( )	nellikero, feber- (K)	✓	star, stiv (K)			
fladstjerne, kær- ( )	næbfrø, brun (NS*)		star, stjerne- (NS*)			
fladstjerne, sump- ( )	næbfrø, hvid (NS*)	✓	star, top- ( )	✓		
fløjlsgræs ( )	nælde, stor ( )	✓	star, toradet ( )			
forglemmigej, eng- ( )	padderok, ager- ( )	✓	sumpstrå, almindelig ( )			
forglemmigej, sump- ( )	padderok, dynd- ( )	✓	svingel, eng- ( )			
fredløs, almindelig ( )	padderok, kær- ( )	✓	svingel, rød ( )	✓		
fredløs, dusk- ( )	pil, bånd- (K)		svovlrød, kær- ( )			
frytle, mangelblomstret (NS*)	pil, femhannet ( )		sværtvæld ( )			
galtetand, kær- ( )	pil, grå- ( )	✓	syre, almindelig ( )	✓		
gederams ( )	pil, krybende (NS*)		sødgræs, høj ( )	✓		
gifflyde ( )	pil, øret (S)		sødgræs, manna- ( )			
gran, rød- (S#)	pileurt, vand- ( )		tagrør ( )			
gul iris ( )	pindsvineknop, grenet ( )		tidsel, ager- ( )			
gulaks, vellugtende (N*)	pors, mose- (NS*)	✓	tidsel, kær- ( )	✓		
gøgeurt, maj- (N*)	rajgræs, almindelig ( )	✓	tidsel, kål- (K)			
gåsepotentil ( )	ranunkel, bidende ( )	✓	tormentil (NS*)	✓		
hanekro, almindelig ( )	ranunkel, kær- ( )		tranebær (NS*)	✓		
hanekro, skov- ( )	ranunkel, lav ( )	✓	trehage, kær- (N*)	✓		
hedelyng (NS*)	ranunkel, tigger- (K)		troidurt, eng- (NS*)			
hestegræs, krybende ( )	rapgræs, almindelig ( )	✓	troidurt, mose- (NS*)			
hindbær ( )	revling (NS*)		trævekroner ( )	✓		
hjordetrøst (K)	rosmarinlyng (NS*)		tyttebær (NS*)			
hundegræs, almindelig ( )	rottehale, eng- ( )		tørst (S)			
hvene, almindelig ( )	rævehale, eng- (K)		tørvemos, almindelig (NS*)			
hvene, hunde- (NS*)	rævehale, knæbøjet ( )		tørvemos, brodspids- (NS*)			
hvene, kryb- ( )	røllike, almindelig ( )		tørvemos, frynset (S)			
hvene, stortoppet ( )	røllike, nyse- ( )		tørvemos, pjusket (NS*)			
hvidtjørn, éngriflet ( )	røn, almindelig (S)		tørvemos, udspærret (NS*)	✓		
hyld, almindelig ( )	rørgæs ( )		vandkarse ( )	✓		
hæg, glansbladet (S#)	rørhvene, eng- ( )		vandnavle (N*)	✓		

Bilag IV-arter	
Hasselmus	
Birkemus	
Odder	
Enkelt månerude	
Fruesko	
Mygblomst	
Vandranke	
Liden najade	
Gul stenbræk	
Grøn buxbaumia	
Blank seglmos	
Stor vandsalamander	
Klokkefrø	
Spidssnudet frø	
Springfrø	
Løgfrø	
Strandtudse	
Grønbroget tudse	
Løvfrø	
Markfirben	
Eremit	
Stellas mosskorpion	
Hedepletvinge	
Sortpletlet blåfugl	
Stor kælguldsmed	
Grøn kælguldsmed	
Grøn mosaikguldsmid	

N: N-følsom art, K: kalkholdig bund S: sur bund, #: problem-/invasiv art, *: værdifuld art **: særlig værdifuld art